

intervju tjedna

PROF.DR.SC. SLAVKO KULIĆ: Ekonomist, o pljački silosa "Đakovštine", stanju

Neodgovorna odgovornost

Trebalo je potjerati bar troje ministara

Tko je, imenom i prezimenom, politički odgovoran za krađu iz silosa "Đakovštine"?

- U trenutku kada se to dogodilo, predsjednica Vlade morala je dati otkaze bar trojici ministara. Ovako ni jedan nije osjetio što je to odgovornost. Odgovornost je i na predsjedniku države, koji je u tom trenutku odlazio s te funkcije hvaleći se kako je mnogo učinio.

Ali predsjedničke ovlasti su ograničene, zar ne?

- Imate pravo. No predsjednik je tu da osvješćuje, ne da zaglavljuje narod. A naš je to deset godina radio i nikad nije ni riječ rekao da autokratsku državu treba pretvoriti u parlamentarnu u kojoj bi poduzetnici i radnici zajedno s vlašću bili odgovorni za stanje u društvu i gospodarstvu. Kada sam mu prije deset godina govorio da nitko nema pravo zaduživati narod bez njegovog znanja, on mi je odgovorio da ionako svi žive na dug, pa zašto bi mi drugacije. Tragično je da deset godina netko može biti predsjednik države, a da nema osnovna znanja o sociologiji države, pa čak ni o svojoj ulozi.

KRIZA I
a u vla

Miroslav FILIPOVIĆ

Prof.dr.sc. Slavko Kulic ugledni je ekonomist i predstojnik Odjela za interdisciplinarna istraživanja Ekonomskog instituta u Zagrebu čije obrazovanje nije isključivo ekonomsko, već i politoličko, sociološko i filozofsko.

Njegova beskompromisna promišljanja ovdašnje stvarnosti potvrđuju ga kao iznimnog i ni o kome ovisnog intelektualca.

- To što se dogodilo u Đakovu nije slučajno. To je jedan u nizu

slučajeva nepoštene pljačke hrvatskog naroda koji proturječi pravnom i političkom poimanju uređenog društva i traži da se preispita smisao i značenje promjene političkog uredenja Republike Hrvatske. Ako je točno da ministar poljoprivrede nije osjetio čak ni sram, a ni moralnu obvezu prema tim ljudima i onome što se dogodilo, pa nije dao ostavku, onda je moguće da je tu nešto bilo dogovorenog! Ako se dogodilo da ni ministar policije ni ministar poljoprivrede nisu dali ostavku i da se ni predsjednik države nije osvrnuo na taj dramatični događaj, onda se moramo zapitati je li zakazala savjest naroda - vjerska, politička i znanstvena. Osim toga, to što se dogodilo u Đakovu obesmišljava sve buduće sjetve i žetve u Slavoniji.

▼ Je li slučajno da se takva pljačka dogodila upravo u osiromašenoj Slavoniji?

- Nije slučajno da se pljačke događaju tamo gdje još nečega ima. Slavonija nema udjela u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti. Prepuštena je igri slučaja u odnosu na sve čime raspolaže u ljudskom i materijalnom smislu. Slavonija je mogla hraniti cijelu Europu i još uvijek to može ako osvijesti svoje mogućnosti prema budućnosti i upravlja vlastitom stvarnošću. Ali, nema globalne konceptcije opstanka i razvoja života, kako u Slavoniji, tako i u cijeloj Hrvatskoj.

Ropstvo ili stvaranje

▼ Spominjete političku odgovornost. Ne sjećam se da je itko u Hrvatskoj dao ostavku na političku dužnost zbog stvarnog osjećaja odgovornosti. Ili se dobivala noga ili se odlažilo zbog bolesti?

- Odgovornost je sociopsihološka paradigma. Na ovom stupnju političkog primitivizma političke neobazrivosti ne čudi što nismo uspjeli politički i pravno urediti državu s 4,5 milijuna ljudi. Ovo što se događa otvara jedno temeljno pitanje: razumijemo li uopće svoj opstanak u smislu onoga što nam se nudi izvana? A nudi nam se robovski odnos koji nameće neoliberalna doktrina preko naše zakonodavne i izvršne vlasti. Ako je to sudska hrvatskog naroda, onda narod ovega prostora ima prirodno pravo na očuvanje, a ne zaglavljanje. To je

atskoj i sivim prognozama budućnosti kojima smo izloženi...

AZARA SLAVONIJU, ni nikog nije briga!

temeljno pravo koje do sada nitko nije javno otvorio. Ono što se dogodilo u Đakovu bio je gubitak svakog dostojanstva i smisla. Jer čemu znati proizvoditi ako vam netko na tako grub način uzme to što ste proizveli? I to u kolaboraciji s političkom strukturu koja vas je na to nagovorila, da bi vam potom uzela. Nije moguće 1.600 vagona s 26.000 tona pšenice i ostalog samo tako izvući iz silosa. To se nije dogodilo u jednom satu ili jednom danu. Riječ je o sustavnoj pljački.

▼ Zašto narod to gleda i trpi? Zašto nije u stanju pobuniti se?

- To nije od jučer, to je naša povijest. Nismo u stanju pobuniti se spram robovske orientacije na koju smo prešutno pristali. Ako nam je lakše prihvati robosku nego stvaralačku orientaciju, onda će sve što stvaramo završiti na način kako je i do sada završavalo. Pitane koje postavljate je problem našeg dubokog mentalnog konstruktua, karaktera čitavog naroda koji nije u stanju pobuniti se, čak ni umom, protiv jedne takve drske pljačke. Ako je to problem koji nazivam antropološkom pogreškom u našem mentalnom sklopu, onda nam ni Bog neće pomoći u opstanku naše države u svijetu interesa.

Pljačka mrtvaca

▼ U Hrvatskoj je 310.000 ljudi bez posla, probijena je psihološka granica nezaposlenosti. Dokle ona može rasti?

- Nezaposlenost je problem koji je proistekao iz političkog restrukturiranja hrvatske stvarnosti u cjelini, posebno gospodarstva. U procesu propadanja ta se stvarnost nije korigirala jer se išlo na stečajeve, na pljačku mrtvaca. Ako je tako, onda naša nezaposlenost nije slučajna već planirana od strane politike. Na taj način se izvršna vlast rješava svih problema, pa i problema zaposlenosti. U klasičnom kapitalizmu bio je jedan odnos između vrijednosnog sastava rada i tehničkog sastava kapitala. U uvjetima neoliberalnog kapitalizma, vrijednosni sastav rada bitno se mijenja. Kapital može već večeras sve nas otpustiti s posla jer on ne treba naš um. On se treba samo poslužiti našim umom u ostvarivanju profita. Budući da nismo pripremili mišići u klasičnom kapitalizmu, imali smo tisuće odmarališta za oporavak od reumatskih bolesti. Danas pak imamo probleme s neurološkim bolestima i na tisuće moždanih udara kod mladih ljudi jer nismo pripremili mozak za neoliberalni način zloupotrebe našega umu u funkciji ostvarivanja profita. Svi koji rade zapravo su zloupabljeni jer ono što stvore pripada vlasnicima. Drugim riječima, nije bitno što stvaraš, već što kao vlasnik imaš.

▼ To baš ne obećava sjajnu budućnost. Što nas čeka u njoj?

- Sadašnji naš rad i njegove tehničke vrijednosti ne trebaju kapitalu, pa možemo očekivati daljnja otpuštanja, od brodogradilišta i banaka nadalje. Budući da gospodarski i socijalni odnosi traže dugoročnu

Nama su najprije punili trbuš i praznili mozak preko kredita i kartica. Danas kada nam prazne trbuš, mozak nema čime reagirati...

uređenost da bi se pojedinac kao radnik pripremao za svoju budućnost, nije slučajno da ulazimo u dugoročnu kriznu fazu koja će trajati do 2030. godine. Ako se danas osvijestimo, mogli bi do tada izići iz stanja dugoročne depresije. A ta će depresija rezultirati mnogim novim bolestima, neurozama i psihozama, ubojstvima i samoubojstvima. Živjet ćemo u stanju egzistencijalne tjeskobe sa spoznjom da to što ćemo raditi neće biti dovoljno ni za minimum egzistencije.

▼ Možemo li se othrvati tomu i kako?

- Narod treba pripremiti na to da pokuša mobilizirati sve što je u njemu umno i psihofizički vrijedno kako bi se othrvali nametnutoj sudbinu beznade. Narod mora znati utjecati na svoju sudbinu i suprotstaviti se svome propadanju. Hrvatska je doživjela pad unatrag. Dogada se proces refeudalizacije odnosa, a ne kapitalizacije. Ovo što se dogada u Đakovu i drugdje jest nasilje koje ne omogućava razvoj. Narod ima mogućnost da se pobuni protiv tog nasilja.

▼ Koja snaga u društvu može izvesti tu pobunu?

- Budući da smo mlade ljude posve inkontrirali nečim što ne daje ikakvu perspektivu osim podaničke, onoga časa kada naša djeca saznavaju tko su im stvoritelji, tko su im učitelji i državni voditelji, oni će ih se s pravom odreći, a ja ću ih istog trena podržati. Kroz sustav socijalnog obrazovanja od njih smo iznudili da prihvate naša pogrešna robovska uvjerenja. Ne možemo opstati na robovskoj orientaciji, već samo na stvaralačkoj. A za to još imamo pretpostavke, samo ako ih osvijestimo. U tom smislu zadaća je na intelektualcima koji su uspjeli odvojiti svoj um od stražnjice i pokušavaju misliti život. I dalje mislim da je odgovornost na znanost da nas spasi od kataklizme. Od politike i crkve to ne očekujem jer su to dva represivna mišljenja. No znanost bi trebala koliko-toliko osvijetliti narodu put.

Dužniji od Grčke

▼ Grčka je u središtu pozornosti jer je u velikoj krizi i pred finansijskim slomom koji ugrožava cijelu eurozonu. Imaju li elementi za usporedbu Grčke i Hrvatske?

- Kako da ne! Hrvatska je za svoj kapacitet

dužnija od Grčke: 43 milijarde eura državnih dugova, pa još 23 milijarde dugova građana, plus dugovi esulima, židovima, katolicima, plus izdane premije i garancije i tako dalje. Najteže je saznanje da mi zapravo ne znamo stanje našeg duga. To je naša misaona izgubljenost u stvarnosti. Osim toga, imamo i 1,1 milijun ovraha protiv građana koji ne mogu izvršavati svoje obaveze, pa ljudi ostaju bez stanova. Sve ono što se događalo u Americi sada se događa ovdje. Međutim, mediji o tome šute kao da se ništa ne događa.

▼ U više navrata isticali ste kako je, uz nedostatak proizvodnje, glavni problem Hrvatske neumjereni konzumerizam. Je li ova kriza donijela promjene tih navika?

- Kriza je poželjno stanje. Omogućava nam da se pravodobno postavimo spram života i budućnosti jer se krizna stanja uvijek rješavaju na unaprijed mišljenoj istini. Kriza ima i razornu i razvojnu ulogu, a mi smo se prepustili onoj razornoj. Nama su najprije punili trbuš i praznili mozak preko kredita i kartica. Danas kada nam prazne trbuš, mozak nema čime reagirati. To znači da nismo razumjeli mogućnost opstanka iz sebe, a ne na račun tude moći. Primjera radi, Slavonija je zapuštena do te mjere da su njive u ledini. S druge strane, od 23-24 milijarde kuna hrane u prometu čak 16 milijardi je hrana iz uvoza. Da EU nočas iz sanitarnih razloga spusti brkje, mi bismo za petnaest dana pomrli! Unatoč mogućnostima koje Slavonija krije.

Zdravi u mirovini,
a bolesni rade

▼ Kakvu biste dijagnozu društva postavili?

- Zdravstveno stanje hrvatskog naroda je zabrinjavajuće, a posebno stanje zdravila žena i djece. Još od vremena Bismarcka, u uređenim društvima zdravi su radili, bolesni se liječili, a umirovljeni dostojanstveno živjeli i umirali. A što se događa u nas? Zdravi su u mirovini, bolesni rade, a umirovljeni doživljavaju eutanaziju koju nad njima provodi država jer s dvije tisuće kuna u ovim uvjetima ne mogu živjeti. Država im uskraćuje osnovne uvjete života! To narod od svoje države nije očekivao, što znači da je obmanut u procesu promjene političko-pravnog uređenja.

▼ Jesmo li u tranziciji izgubili osjećaj za solidarnost i odgovornost, brinuti se isključivo za profit?

- Prije pet godina upozorio sam da ćemo nestati u tranziciji, kao i svi koji su pristali na europske direktive. One su ultimativni kapitalizam jer je i sama ideja pljačke svim sredstvima izvorno europska, a ne američka. Mi niti znamo što tranzitiramo, niti u što tranzitiramo. Kada prihvativimo europsku pravnu stečevinu, istog časa hrvatski će narod izgubiti svoju kulturu, iako na nju ima pravo. A kada ostane bez nje, on je izgubljen. Slobodno zapišite - za sedamdeset godina neće nas biti u ovom prostoru ni kao subjekta kulture, a još manje kao subjekta civilizacije! ■

Odgovornost znanstvenika

Nisu smjeli zakazati

Gоворите da smo misaono
izgubljeni. U kom smislu?

- Kada sva tri determinizma: vjerski, politički i znanstveni utvrdimo kao važeća, otvara se pitanje komu možemo spočitati misaonu izgubljenost. Ja ne vidim problem ni u vjerskom, ni u političkom determinizmu. No spočitavam ga onima koji nisu smjeli zakazati - znanosti i znanstvenicima. Oni su tu da spriječe socijalnu nesreću naroda kada sam srlja u nju ili kada gura drugi narod u nesreću. Ali oni se nisu oglasili.

